

Sluttrapport for prosjektet

Grenseløse
muligheter,
samarbeid gjennom
biblioteksystem

2022-2024

Innhold

Bakgrunn for prosjektet	3
Målsetting	3
Organisering	3
Styringsgruppe.....	3
Prosjektteam	4
Prosjektgruppe:	4
Prosjektledelse	4
De videregående skolene.....	4
Gjennomføring.....	4
Etablering av prosjekt	5
Dialogkonferanse	6
Innkjøpsprosessen	6
Regional opplæring	7
Teamskanal for deling av ressurser	7
Tips og triks, digitale møtepunkter	7
Nytt biblioteksystem og samarbeid	7
Mulighet for formidling	7
Erfaringer	8
Det er vanskelig få til samarbeid gjennom biblioteksystemet.....	8
Samarbeid og nettverk utenfor biblioteksystemet.....	8
Tettere samarbeid mellom Tana og Nesseby	8
Ikke bedre formidling av e-bøker	8
God erfaring med prosjektgrupper	9
Økt bevissthet omkring biblioteksystem	9
Tidsbruk	9
Kort oppsummering	9

Bakgrunn for prosjektet

Bakgrunnen for prosjektet var at de fleste folkebibliotek og skolebibliotek i videregående skoler i Troms og Finnmark måtte gå over til nytt biblioteksystem fordi Mikromarc skulle fases ut. Etter ønske fra folkebibliotekene tok fylkesbiblioteket ansvar for en felles anskaffelse.

Dette ga oss en mulighet til å tenke nytt. Troms og Finnmark er et geografisk stort fylke med mange bibliotek, mange med små ressurser. Bibliotekene skulle sammen finne ut om et nytt biblioteksystem kunne gi gode måter å samarbeide på, dele på arbeid eller nye måter å organisere sine tjenester. Vi ville avklare om nytt biblioteksystem kunne være felles for alle kommunene, og hvordan biblioteksystemet kunne understøtte samarbeid. Hvilke merverdier kunnen vi få ut av biblioteksystemet ved å samarbeide mer?

Vi ønsket å finne muligheter for samarbeid på tvers av bibliotektyper som folkebibliotek, kombinasjonsbibliotek og bibliotek i videregående skoler og på tvers av kommunegrenser og gamle fylkesgrenser.

Prosjektet var forankra i Regional bibliotekplan for Troms 2017-2028 og Regionalt handlingsprogram for bibliotekutvikling i Finnmark 2017-2020.

Prosjektet og anskaffelsen omfattet 33 folkebibliotek, 21 skolebibliotek i fylkeskommunale videregående skoler og to skolebibliotek i statlige videregående skoler.

[Grenseløse muligheter – samarbeid gjennom biblioteksystem – Prosjektbank](#)

Målsetting

Avklare muligheter og behov og anskaffe og implementere et nytt biblioteksystem for bibliotekene i fylket. Finne ut på hvilke måter biblioteksystemet kan tilrettelegge for nye former for samarbeid. Undersøke om vi kan tilby brukerne i fylket mer sømløse bibliotek tjenester, på tvers av bibliotektyper og kommunegrenser.

Organisering

Det var Troms og Finnmark fylkesbibliotek som utformet søknaden og fikk tildelt midler til gjennomføring av prosjektet. Fra 1. januar 2024 ble vi to fylker med hvert sitt fylkesbibliotek, men vi fullførte prosjektet sammen som planlagt.

Styringsgruppe

- Sunniva Knutsen, Finnmark fylkesbibliotek
- Birgit Larsen, Troms fylkesbibliotek
- Mike Larsen, opplæringsavdelinga i Finnmark
- Lise Robertsen, kompetanseavdelinga i Troms

- Sonja-Kristin Granaas, biblioteksjef Alta
- Liv Kristin Hansen, biblioteksjef Kvæfjord

Prosjektteam

- Sigrid Stangnes, prosjektleder
- Mona Fonnes, Finnmark fylkesbibliotek (til mars 2023)
- Signe Marie Fløystad Aune, Finnmark fylkesbibliotek (fra mars 2023)
- Trine Lise Mellem Troms fylkesbibliotek

Prosjektgruppe:

- David Wulff Sæther, bibliotekar Senja bibliotek (fase 1 og 2)
- Margrethe Haslund, biblioteksjef Nordreisa bibliotek (fase 1 og 2)
- Monica Glenna, biblioteksjef Måsøy bibliotek (fase 2)
- Dag Rune Vellene, bibliotekar Sør-Varanger bibliotek (fase 2)
- Wenche Vevik, biblioteksjef Båtsfjord bibliotek (fase 1)
- Hilde Lorentsen, biblioteksjef Vadsø bibliotek (fase 1)
- Anja Borg Andreassen, bibliotekar Tromsø bibliotek (fase 1)
- Randi Brudeskar, skolebibliotekar Tromsdalen videregående skole (fase 1)
- Elise Thomassen, skolebibliotekar Lakselv videregående skole (fase 1)

Fase 1 er utvikling av kravspesifikasjon og evaluering av tilbud. Fase 2 er implementering av nytt system. Videregående skoler skal selv implementere nytt system og har avsatt egne ressurser til dette.

Prosjektledelse

Prosjektet har hatt en dedikert prosjektleder. Ettersom stillinga var tidsbegrensa valgte prosjektleder å gå over i en annen, fast stilling før alle prosjektet var fullført og alle folkebibliotekene hadde implementert Quria. Dette gjorde det tyngre å fullføre innfasinga for de resterende kommunene i Troms. Begge de to gjenværende medlemmene i prosjektteamet hadde også mange andre arbeidsoppgaver i tillegg til oppfølginga. Prosjektmedarbeideren fra Troms hadde hovedansvaret for oppfølging av bibliotekene som gikk over høsten 2024.

De videregående skolene

Overgang og implementering for de videregående skolene i fylkene ble gjennomført uten medvirkning fra fylkesbibliotekene. Skolebibliotekene i Troms gikk over i løpet av høsten 2024 og i Finnmark vinteren 2025. De har hatt egne ansatte til å følge opp og er ikke tatt med i denne rapporten fordi arbeidet ikke er helt i mål for deres del.

Gjennomføring

Arbeidet i prosjektet har vært organisert rundt ulike milepæler.

År 1:

- Kartlegge muligheter
- Avklare behov
- Utarbeide kravspesifikasjon

År 2:

- Innhente tilbud
- Skrive kontrakt
- Gjennomføre kurs og opplæring
- Implementere systemet

Etablering av prosjekt

Et vikariat med stillingshjemmel i Finnmark ble lyst ut som en toårig stilling som prosjektleder med mulighet for arbeidssted i hele Troms og Finnmark. Bibliotekene ble bedt om å melde sin interesse for å delta i ei prosjektgruppe som skulle bidra til utarbeidelse av kravspesifikasjonen. Ved etablering av prosjektgruppa ble det tatt ulike hensyn for å få et så bredt grunnlag som mulig:

- Geografi, god geografisk spredning av deltakere
- Kjennskap til ulike biblioteksystem, Mikromarc, Bibliofil, Tidemann
- Ulik størrelse på bibliotekene, både små og store
- Ulike type bibliotek; skolebibliotek vgs, folkebibliotek, kombinasjonsbibliotek og bokbuss
- Ulike roller i bibliotek, katalogansvarlig, biblioteksjef, systemansvarlig

Prosjektgruppa var sentral i utarbeidelse av kravspesifikasjon og evaluering av tilbudene. I implementeringsfasen fikk prosjektgruppa en ny oppgave; de skulle delta på tidlig opplæring av systemet og være ressurspersoner for de andre bibliotekene. Derfor ble sammensetninga i prosjektgruppa endra. Den måtte nå bestå av medlemmer som skulle ta i bruk Quria og som hadde tid og anledning til å bidra overfor andre bibliotek. Det ble bestemt at alle folkebibliotekene skulle gå over til Quria før overgang for de videregående skolene. Bakgrunn for dette var at overgangen skulle tilpasses skoleåret.

På grunn av at prosjektet trakk ut over den planlagte tidsperioden, ble prosjektlederperioden avslutta før overgang for de videregående skolene. Derfor overtok kompetanseetaten/opplæringsavdelinga ansvaret med å gjennomføre implementeringa. Innhold i kravspesifikasjon

En viktig del av prosjektet var å avklare hvilke behov bibliotekene hadde, herunder hvordan målene i prosjektet kunne oppnås. Dette skulle danne grunnlaget for en kravspesifikasjon.

Ett av hovedmålene i prosjektet var at nytt biblioteksystem skulle gi mulighet for tettere samarbeid mellom bibliotekene. Vi valgte å gjennomføre seks regionvise workshops med folkebibliotek og to workshops med skolebibliotek videregående skole, der tema var hva man kan samarbeide om gjennom biblioteksystemet og hvilke behov bibliotekene hadde. Workshopene lot de bibliotekansatte tenke høyt og uforpliktende om hva et samarbeid kunne

innebære og det ble mange, fruktbare diskusjoner. Vi fikk verdifulle innspill til den endelige kravspesifikasjonen og evalueringsarbeidet. Se vedlegg 1 for en summarisk oppsummering av innspill.

Ett annet hovedmål var at biblioteksystemet skulle bidra til bedre formidling. For å få innspill til hva et biblioteksystem kunne bidra til, ble det gjennomført workshop på et biblioteksjefmøte, hvor både folkebibliotek og skolebibliotek i videregående skole deltok. Det ble laget beskrivelser av typiske brukere og deres behov for bibliotekstjenester, og deltakerne skulle deretter beskrive hvordan biblioteksystem kunne bidra med formidling slik at den enkeltes behov ble dekket. Se vedlegg 2 for oppsummering av workshop.

Dialogkonferanse

Før kravspesifikasjonen ble publisert var det behov for å bli bedre kjent med biblioteksystemene på markedet og hva disse kunne tilby i form av samarbeid mellom bibliotek og formidling til sluttbruker.

Prosjektteamet inviterte potensielle leverandører til en dialogkonferanse. Leverandørene fikk presentere sitt system ut fra forhåndsbestemte tema og prosjektgruppa kunne stille spørsmål. Det ble gjort opptak av presentasjonene, og disse ble delt med partene i prosjektet. Se vedlegg 3 for en oversikt over innmeldte tema og struktur på dialogkonferanse.

Dette var veldig nyttig, og det viste seg at det var en del forskjeller mellom systemene. Noen var bedre tilrettelagt for samarbeid mellom bibliotek enn andre, og noen av leverandørene ga uttrykk for at dette ikke var et prioritert område.

Det ble klart at enkelte system kunne levere både biblioteksystem og formidlingsløsning samlet, mens andre ikke hadde det tilbudet. En av de viktige avveiningene våre, var om vi kun skulle kreve et rent biblioteksystem eller om kravspesifikasjonen skulle inkludere et formidlingstilbud til sluttbrukere. Hvis vi kun fikk et rent biblioteksystem, ville bibliotekene i tillegg måtte anskaffe en formidlingsløsning. Hvis vi hadde krav om et system som inkluderte en formidlingsløsning, ville dette ekskludere noen leverandører fra å legge inn tilbud. Løsninga ble å ha et absolutt krav om at «Biblioteksystemet må inkludere et sluttbrukergrensesnitt som legger til rette for et webbasert katalogsøk og mulighet for innlogging av sluttbruker hjemmefra. Dette for å sikre et minimumstilbud til sluttbruker slik at bibliotekene ikke måtte anskaffe et eget formidlingssystem.

Innkjøpsprosessen

I mars 2023 ble anbudskonkurransen utlyst. Den ble utlyst som innkjøp med forhandlinger, og gjennomført i to deler. Til tross for at fire leverandører deltok på leverandørkonferansen og tre leverandører ble forhåndskvalifisert, kom det bare inn ett tilbud. Vi vurderte å avlyse konkurransen, se på kravspesifikasjonen en gang til og lyse ut på nytt. Men konkluderte med at det ville trekke ut i tid, og at systemet så ut til å tilfredsstillte våre krav. Prosjektgruppa gjennomførte en grundig evaluering og ble på den måten godt kjent med systemet som ble valgt.

I oktober 2023 var det klart at Quria levert av Axiell, ble nytt biblioteksystemet for bibliotek i Troms og Finnmark.

Regional opplæring

Implementering av biblioteksystemet ble gjort regionvis. Dette gjorde at opplæringen også kunne skje regionvis, i fire bolker. Det ble gjennomført to dagers fysisk kurs i hver region. Fysiske kurs gir en helt annen mulighet for samhandling mellom deltakerne der de både blir kjent på tvers av kommuner, og kan starte dialogen om samarbeid. En fra prosjektgruppa og minst én person fra prosjektteamet deltok på hvert av de regionale kursene.

Teamskanal for deling av ressurser

Implementering av nytt system for folkebibliotekene ble gjennomført over et langt tidsrom, fra februar 2024 til og med november 2024. Dette gjorde at noen fikk opplæring ganske lang tid før de skulle ta i bruk systemet. Mye informasjon og ressurser ble delt med bibliotekene, men det ville ta tid før det ble like aktuelt for alle. Fylkene opprettet derfor hver sin Teamskanal, der ulike ressurser ble delt. Slik som kursopptak, opptak av Tips og triks, brukerveiledninger for nettsida, beskrivelser av arbeidsprosedyrer osv. Og det var mulig for bibliotekene å selv legge inn innlegg eller egne tips.

Tips og triks, digitale møtepunkter

Etter at de første bibliotekene hadde gått over til Quria etablerte vi digitale møtepunkter der målet var at bibliotekene kunne dele tips og triks knytta til det nye biblioteksystemet. Det ble gitt mulighet for bibliotekene å stille spørsmål i forkant eller underveis i møtet, og prosjektgruppas deltakere hadde et særlig ansvar for å dele gode tips til andre bibliotek. Slik kan bibliotekene sammen finne fram til gode løsninger. Etter at skolebibliotekene i videregående skole gikk over til Quria ble også de invitert med på møtene. Drift av tips og triks er nå overtatt av folkebibliotekene selv.

Nytt biblioteksystem og samarbeid

Da leverandør av nytt biblioteksystem var valgt var målet å sikre at systemet kunne bidra til tettere samarbeid mellom bibliotekene.

I januar 2024 reiste prosjektgruppa og prosjektledelsen til Oslo for fire dager med opplæring av det nye systemet. Det var behov for opplæring i både Quria, og formidlingsløsninga Arena.

Mulighet for formidling

Som en del av det nye biblioteksystemet var også ei integrert nettsideløsning, Arena. Noen av bibliotekene har valgt å ha felles nettsider, slik at de kan samarbeide om formidling.

Å vise lister/bokhyller på nettsiden er en enkel måte å formidle litteratur på, og krever ikke ekstra arbeid når det først er satt opp. Bokhyllene viser forsiden på boka og har lenke til posten i katalogen. Det kan settes opp flere bokhyller, både på forsiden og undersidene.

Hyllene settes opp ved å definere søk i katalogen, og kan være på ulike tema, aldersgrupper og kategorier med mer. tilvekst. Når det kommer nye titler som samsvarer med søket fylles disse automatisk på.

I nettsideløsninga er det mulig å dele innhold mellom bibliotek, men det er ikke så enkelt som vi hadde sett for oss. På litt sikt er det ønskelig at bibliotekene lærer mer om hvordan dette kan gjøres, men det krever mer opplæring enn vi har hatt mulighet til.

Fylkesbibliotekene i Troms og Finnmark har tidligere hatt en aktiv rolle i utvikling av folkebibliotekenes nettsider. Vi har også bidratt til utforming og standarder for de nye sidene, og hjulpet til med å få på plass innhold.

Erfaringer

Hvilke erfaringer har vi gjort oss i prosjektet?

Det er vanskelig få til samarbeid gjennom biblioteksystemet

Ambisjonene om å utvikle gode samarbeidsløsninger mellom bibliotek ser vi stoppes delvis. Dette henger blant annet sammen med personvern, at det ikke er ønskelig at ett bibliotek har fullt innsyn i et annet biblioteks lånerdata. Men det henger også sammen med de tekniske løsningene som er valgt og hvorfor man skal samarbeide. Det er ofte lange avstander mellom bibliotekene i Troms og Finnmark, og ingen organisert bibliotektransport. Mulighetene for samarbeid gjennom biblioteksystem handler mye om reserveringssamarbeid og fellesskap om bokstamme. Da vi utarbeidet mål for samarbeid var det bedre samlingsutvikling, deling av låneranbefalinger, deling av formidlingsressurser, at låner skulle kunne se hva bibliotek i nærheta hadde, deling av katalogposter for lokalsamling og deling av samiske emneord. Dette er en form for samarbeid som vi ikke kan se at noen biblioteksystem er gode på i dag.

Samarbeid og nettverk utenfor biblioteksystemet

Vi ser at selve biblioteksystemet i liten grad bidrar til å styrke samarbeidet mellom bibliotekene, men prosjektet med innføring, felles kurs og regionale møter kan ha bidratt til dette.

Tettere samarbeid mellom Tana og Nesseby

To av kommunene som har fått til et tett og godt samarbeid er Tana og Nesseby. Nesseby har i flere år hatt en bibliotekbuss som også har kjørt i Tana. Med felles installasjon og felles nettside kan lånere klare seg med ett lånekort, og bibliotekarer i Tana og Nesseby kan sømløst hjelpe lånerne med sine lån. Det prøves ut en felles bokstamme og reserveringssamarbeid og bibliotekbussen brukes til transport av reserverte bøker. Gjennom samarbeid om biblioteksystem har bibliotekene nå utvikla et tett, forpliktende samarbeid.

Ikke bedre formidling av e-bøker

Vi har erfart at ingen av biblioteksystemene på det norske markedet er gode på formidling av e-bøker, heller ikke Quria. Vi savner at katalogen gir oversikt over reell bestand av e-bøker, det vil være verdifull informasjon til sluttbruker. Dette krever at både leverandør av biblioteksystem og e-bøker samarbeider om dette.

God erfaring med prosjektgrupper

En svært positiv erfaring med prosjektet er den velvilligheta som bibliotekene har vist med å stille opp for å bidra i prosjektet. Prosjektgruppene har gjort en stor jobb med å utarbeide kravspesifikasjonen, kvalitetssikre innhold og bidra som ressurspersoner for andre bibliotek og mange av bibliotekene har stilt opp med arbeidskraft, tid og ideer. Det ville ikke vært mulig å gjennomføre prosjektet uten deltakelse fra bibliotekene i regionen.

Økt bevissthet omkring biblioteksystem

En positiv erfaring med prosjektet er at biblioteksystem, som er grunnstammen i bibliotekarbeidet, har fått mer oppmerksomhet. Biblioteksystem har vært tema på flere av møtene vi har med alle biblioteksjefene i fylket og vårt inntrykk er at dette har vært positivt for folkebibliotekene. Selv om det er den enkelte kommunes ansvar at biblioteksjefen har oppdatert kunnskap om systemet, er status at mange biblioteksjefer aldri hadde deltatt på kurs eller fått skikkelig opplæring. Det er viktig å ha oppdatert kunnskap om biblioteksystemet og funksjonaliteten i det, fordi det ligger til grunn for mange av prosessene man utfører i bibliotekdrift. Når biblioteksystem som tema sjelden tas opp gjør dette at mange bibliotek ikke drifter så godt som de kunne ha gjort..

Tidsbruk

Dette har vært en veldig arbeidskrevende jobb som vi har brukt mye ressurser på. Vi søkte om et to-årig prosjekt, som startet i 2022, og som trakk lengre ut i tid enn vi hadde sett for oss. Vi hadde god støtte fra anskaffelsesavdelingen i fylkeskommunen som fulgte godt opp, men anbudsprosessen tok lengre tid enn vi var klar over på forhånd. Blant annet på grunn av tidsfrister som måtte overholdes.

At fylkesbiblioteket har tatt på seg oppgaven med å innføre nytt biblioteksystem på vegne av kommunene og de videregående skolene har vært et stort løft. Det har spart kommunene og de videregående skolene for det mye arbeid. Det har også ført til et tettere samarbeid om biblioteksystem og oppdatert kunnskap i hele regionen. Det er svært tvilsomt at den enkelte kommune eller skole ville ha hatt tilsvarende kapasitet til å gjennomføre egen anskaffelse.

Kort oppsummering

Det er anskaffet nytt system i prosjektperioden og alle bibliotek og videregående skoler som var med i prosjektet har nå gått over til nytt biblioteksystem med formidlingsløsning. Den delen av målet er derfor innfridd.

Målet om nye samarbeidsformer gjennom biblioteksystem er i mindre grad oppfylt. Det viste seg i praksis å være vanskelig å oppnå fordi systemene ikke nødvendigvis støtter mulighet for ønskede samarbeid, eller det ligger begrensninger i andre faktorer, som for eksempel GDPR og

personvern. Gjennom prosjektet har vi derfor avklart at systemene som i dag er i bruk i liten grad legger til rette for deling og samarbeid, og at det eventuelt må skje en teknologisk utvikling i dagens biblioteksystemer for å få mer av det. Vi har i denne perioden etablert nye forum for deling av kunnskap om biblioteksystemet – og det tror vi vil leve videre og være et godt verktøy for ansatte i bibliotekene som har tatt i bruk det nye systemet. Deling av kunnskap om bruk og funksjonalitet via digitale plattform har vist seg populært og nyttig.

Det er vanskelig å si om det at vi bare fikk tilbud fra en leverandør, kan ha hatt betydning for at vi ikke nådde alle målene i prosjektet.

På vegne av prosjektet, Tromsø 5. mars 2025

Trine Mellem

Sunniva Knutsen

Mona Magnussen